

consiliul pentru egalitate
совет по равенству
equality council

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 180, of. 404,
MD-2004, Chișinău, Republica Moldova / Republic of Moldova
бул. Штефан чел Маре 180, оф. 404,
MD-2004, Кишинёв, Республика Молдова
+373 22 212 817; info@egalitate.md; www.egalitate.md

AVIZ CONSULTATIV

din 26 iunie 2025

Membrii Consiliului participanți la examinarea sesizării:

Ian FELDMAN – președinte

Carolina BAGRIN – membră

Gheorghina DRUMEA – membră

Victorina LUCA – membră

Andrei LUNGU – membru

I. Motivul și faptele sesizării

- 1.1 În data de 16.05.2025, Inspectoratul de Poliție Centru al Direcției de Poliție a mun. Chișinău a IGP al MAI a solicitat Consiliului pentru egalitate aprecierea conținutului mesajelor presupus instigatoare la discriminare din textul articolelor publicate în ziarul „Făclia”.

II. Temeiul emiterii avizului consultativ

- 2.1 Consiliul, conducându-se de prevederile art. 12 alin. (1) lit. n) al Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și pct. 19, 31 lit. c) din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru egalitate, aprobat prin Legea nr. 298/2012, decide emiterea prezentului aviz consultativ.

III. Drept relevant

- 3.1 **Constituția Republicii Moldova, art. 16 alin. (2)** Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială; **art. 32 alin. (1)** Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil; **alin. (2)** Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie; **alin. (3)** Sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.
- 3.2 **Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, art. 2 alin. (1)** Statele părți la prezentul Pact se angajează să respecte și să garanteze tuturor indivizilor care se găsesc pe teritoriul lor și țin de competența lor drepturile recunoscute în prezentul Pact, fără nici o deosebire, în special de rasă, culoare, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare; **art. 19 alin. (1)** Nimeni nu trebuie să aibă de suferit din cauza opiniilor sale; **alin. (2)** Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică, sau prin orice alt mijloc, la alegerea sa; **alin. (3)** Exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și răspundere specială. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: **lit. a)** respectării drepturilor sau reputației altora; **lit. b)** apărării securității naționale, ordinii

publice, sănătății sau moralității publice; **art. 26** Toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

- 3.3 Convenția europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, art. 10 alin. (1)** Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare; **alin. (2)** Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **art. 14** Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională și socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație; **art. 17** Nici o dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție.
- 3.4 Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității art. 1 alin. (1)** Scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, origine națională, etnică și socială, statut social, cetățenie, limbă, religie sau convingeri, vârstă, sex, identitate de gen, statut matrimonial, orientare sexuală, dizabilitate, stare de sănătate, statut HIV, opinie, apartenență politică, avere, naștere sau orice alt criteriu; **art. 2 discriminare** – orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți, interese legitime și beneficii ale persoanei sau ale unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile protejate, reale sau presupuse, în afară de cazul în care acestea se justifică în mod obiectiv și rezonabil, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a aceluși scop sunt proporționale, adecvate și necesare; *instigare la discriminare* – orice comportament prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată în scopul discriminării unei terțe persoane pe baza criteriilor protejate, reale sau presupuse; **art. 3** Subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; **art. 4** Formele grave ale discriminării sunt: **lit. g)** discriminarea săvârșită asupra unui grup de persoane; **art. 6** Orice formă de discriminare este interzisă. Promovarea unei politici sau efectuarea unor acțiuni sau inacțiuni care încalcă egalitatea în drepturi a persoanelor trebuie să fie înlăturată de autoritățile publice competente și sancționată conform legislației.
- 3.5 Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare, art. 3 alin. (1)** Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei; **alin. (2)** Libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează; **alin. (3)** Exercitarea libertății de exprimare poate fi supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a

proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești;
alin. (5) Garanțiile privind libertatea de exprimare nu se extind asupra discursurilor care incită la ură sau la violență.

IV. În concluzie, Consiliul reține următoarele:

- 4.1 Consiliul, analizând demersul și examinând conținutul materialelor anexate la demers și anume copiile textelor care se pretind a fi luate din articolele publicate și plasate pe primele pagini ale ziarului „Făclia” și notează că urmează să se pronunțe asupra faptului dacă acestea pot fi calificate drept instigare la discriminare a anumitor categorii de copii.
- 4.2 Astfel, Consiliul notează că pentru a institui prezumția instigării la discriminare, în sensul Legii nr. 121/2012, faptele invocate trebuie să caracterizeze cumulativ următoarele elemente:
 - a) comportamentul prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată
 - b) cu scopul discriminării unei persoane sau unui grup de persoane
 - c) pe baza unui criteriu protejat.
- 4.3 Totodată, Consiliul notează că un conținut poate deveni instigator la discriminare atunci când este de natura unui îndemn la excludere, restricție, preferință sau deosebire în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane în baza unui criteriu protejat și să arate intenția certă a autorului de a săvârși fapte reprobabile.
- 4.4 În acest sens, Consiliul reamintește că libertatea de exprimare acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică (cauza Lingens c. Austriei, nr. 9815/82, din 08.07.1986). Cu toate acestea, Consiliul atrage atenția că nu trebuie ignorat faptul că exercitarea acestei libertăți comportă îndatoriri și responsabilități din partea persoanelor ce își exercită dreptul la libera exprimare. Așadar, cel care își exprimă opiniile trebuie să manifeste prudență în anumite domenii ce devin sensibile dacă sunt articulate într-un anumit context. Deși libertatea de exprimare este una din libertățile fundamentale ale omului, aceasta nu este una absolută. Consiliul notează că libertatea de exprimare poate și trebuie să fie restrânsă atunci când formele de exprimare a ideii, informației sau opiniei capătă forma unui discurs instigator la discriminare.
- 4.5 Prin urmare, atunci când se pune problema stabilirii în ce măsură declarațiile autorului exprimate în public corespund standardelor și cuprind sfera noțiunii legale a libertății de exprimare, Consiliul reține că trebuie să se țină cont de un set de criterii, precum: contextul social și politic; statutul vorbitorului; intenția de a incita audiența împotriva unui grup; conținutul și forma discursului; amploarea răspândirii sale și capacitatea de a provoca consecințe dăunătoare.
- 4.6 Analizând textul pretins a fi luat din articolul publicat și plasat pe prima pagină a ziarului „Făclia”, ediția Nr. 7 (3931) din 21 februarie 2025, autor AAAA “BULLYINGUL ȘI TAXA PENTRU CRIME, INFRACTIUNI”, Consiliul reține că textul: *”Copiii arțăgoși, cei delincvenți, agresivi, cu ticuri nervoase - huliganice, fără șapte ani de-acasă seamănă cu făpturi uitate-lăsate-aruncate în voia sorții. Acești orfani cu părinți dispăruți - naufragiați - aruncați pe cine știe ce continente - seamănă cu niște câini vagabonzi, pe care-i adună instinctul în haite rele și se aruncă asupra oamenilor (cunoscuți sau necunoscuți, tineri sau mai în vârstă). Adesea fac farfale din ei. Pe acești dulăi semi - sălbatici, periculoși, îi vânează specialiștii numiți hingheri. Un anumit număr de astfel de vânători trebuie atras din rândul unor flăcăi din senatele școlare, să-i urmărească pe hărțuitorii - huligani, ca să-i învețe minte, în cunoștință de cauză. Aproape fiecare localitate se bucură de succesele unei echipe de fotbal. Antrenorii, sponsorii acestor echipe, de comun acord cu sfatul unor consilieri din primăriile locale, voinici, dar și cu copii de școală batjocoriți deja de dulăii bipezi, pot forma câte o structură de voluntari, care să-i ia la evidentă pe cei cu năravuri suspecte - spurcate și, după*

caz, să aplice tactica hingherilor. Luându-i cu hapca, să-i ducă în instanță. Aici maniera ceremonioasă n-are ce căuta” instigă la aplicarea violenței față de copii lipsiți de îngrijirea părintească (părinții cărorora sunt plecați peste hotar), prost educați, agresivi, delincvenți (care în mare majoritate provin din familii cu o situație financiară precară). Copii fiind comparați cu *”câni vagabonzi”* *”dulăi semi - sălbatici, periculoși”* *”dulăii bipezi”* *”cu năravuri suspecte – spurcate”* care trebuie *”vânați”* de către grupuri de *”voluntari”* *”vânători”*, *”... ca să-i învețe minte”*, *”să aplice tactica hingherilor”*. Consiliul constată că autorul prin îndemnul că copii trebuie *”vânați”* de către grupuri de *”voluntari”* *”vânători”*, *”să aplice tactica hingherilor”* (care constă în prinderea și exterminarea câinilor vagabonzi), instigă la discriminare, violență și încălcarea drepturilor anumitor categorii de copii, fapt inacceptabil într-o publicație adresată pedagogilor și copiilor.

- 4.7 Analizând textul pretins a fi luat din articolul plasat pe prima pagină al ziarului „Făclia” ediția Nr. 8 (393) din 28 februarie 2025, autor director și fondatorul ziarului dl BBBB *”BULLYING SAU DEBILISM ÎNĂSCUT?”*, Consiliul reține spre examinare următoarele afirmații: *”Un mic derbedeu nespălat, neglijat și clănțos, sfidând împrejurările, își permite în orice moment să scoată din lioarbă sudalmi în adresa oricui îi iese în cale..”, ”Îl vezi sărit de pe fix sau hlizându-se tâmpit, mereu capabil de cele mai înjositoare invective, umiliri...”*, *”...În primul rând, pentru că pușlamaua e apărată irevocabil de instanța care imediat face trimitere la Dreptul copilului.”*, *”... Cum să pășească pragul școlii asemenea lepădături, care diminuează, cum numai se trezește în așternut, ochii le fulgeră a sălbăcie?”*, *”...Și oare câți polițiști s-ar găsi să intervină? Să-i înfoaie. Să-i ridice și ducă pe sus unde trebuie.”*, *”... Consiliul Elevilor din școală — să-i cumițească. Consilul să aibă la dispoziție în spațiul instituției de învățământ o încăpere specială, unde ar disciplina nătărăii.”*, *”... Consilul Elevilor să fie înzestrat astfel, ca imediat să poată intercepta apelul din orice clasă, și să intervină momentan câțiva flăcăi cunoscuți în școală, membri ai secțiilor sportive, spontan, să-i tempereze pe pezevenchi, ducându-i în acea chilie „de odihnă”, rezervată de administrație pentru a-i calma și reeduca.”*, *”... Iatacul disciplinar de la subsolul școlii să nu ducă lipsă de nimic, vinovații să vadă ce confort îi așteaptă acolo. Amume așa! Căci tagma dezmățaților, înnebuniților se înmulțește văzând cu ochii, ca la comandă. ... Ajunge atâta ceremonie cu ei. Animalitatea să-și aibă locul de „relaxare” și recăpătare a chipului de copil, învățăcel ascultător. Parlamentul școlar, în acel iată să susțină înflăcărat lecții de conduită. Câte un sectorist cu epoleți pe umeri să convoace „șezători” de o importanță și mai serioasă cu această „spumă” școlară elită.”* Consiliul consideră că prin folosirea expresiilor de genul: *”derbedeu nespălat, neglijat și clănțos”*, *”sărit de pe fix sau hlizându-se tâmpit”*, *”pușlamaua”*, *”lepădături”* *”pezevenchi”*, *”animalitatea”* și prin propunerea soluțiilor violente: *”Să-i înfoaie. Să-i ridice și ducă pe sus...”*, *”Consiliul Elevilor din școală — să-i cumițească. Consilul să aibă la dispoziție în spațiul instituției de învățământ o încăpere specială, unde ar disciplina nătărăii.”*, *”Iatacul disciplinar de la subsolul școlii”*, autorul instigă la discriminare, violență și încălcarea drepturilor anumitor categorii de copii care nu-i sunt pe plac acestuia.

- 4.8 Raportând acțiunile supuse analizei la elementele citate supra, Consiliul reține că afirmațiile exprimate de către autorii textelor sus analizate de Consiliu (pct. 4.6 și 4.7) sunt comunicate în public prin intermediul mijloacelor mass-media scrise (ziare, reviste) și totodată plasate în grupul „Ziarul Făclia” din rețeaua de socializare Facebook. Consiliul constată că declarațiile autorului au fost adresate unui public larg și numeros de cititori, prioritar copii și pedagogi ceea ce facilitează distribuția conținutului prin intermediul rețelelor de socializare, oferind astfel acces la informație unui număr mare de persoane. Respectiv, în cazul în care afirmațiile autorului au fost făcute publice în circumstanțele menționate, poate fi apreciată drept certă intenția autorului de a împărtăși opiniile exprimate unui număr cât mai mare de persoane. Prin expunerea afirmațiilor sale, care au fost retransmise pe portaluri, posturi informaționale și rețele de socializare, a avut intenția de a incita audiența împotriva anumitor categorii de copii și a crea o atitudine negativă, cu caracter de excludere sau de stigmatizare a acestora.

- 4.9 Consiliul precizează că gravitatea caracterului incitator la discriminare crește în măsură în care autorul mesajului este o persoană publică sau o persoană care deține o anumită influență în societate, precum și atunci când mesajul este transmis în mod deschis, public, ceea ce permite recepționarea lui de către un număr mare de persoane.
- 4.10 Consiliul a analizat textul pretins a fi luat din articolul plasat pe prima pagină ale ziarului „Făclia”: ediția Nr. 29 (3809) din 13 septembrie 2024, intitulat “CEI CU CHESTIA ASTA”, în care persistau expresii de genul: “*mici vagabonzi*”, “*niște neisprăviți*”, “*vagabonzi terminați*” prin care autorul probabil i-a numit pe copii-elevi cu reușita mai slabă care ulterior s-au realizat devenind “... *cei mai buni gospodari din sat*” și ridică întrebarea referitor la etichetarea acestora de către profesori. Totuși, Consiliul nu a depistat în textul prezentat îndemnul și scopul autorului de a discrimina sau segrega categoria de copiii-elevi puși în discuție. În lipsa elementului esențial și anume a scopului discriminării unei persoane terțe sau grup de persoane, Consiliul consideră că autorul nu a depășit limita libertății de exprimare și nu a comis o faptă de instigare la discriminare prevăzută de Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității.
- 4.11 Consiliul a analizat textul pretins a fi luat din articolul plasat pe prima pagină ale ziarului „Făclia”: ediția Nr. 3 (3927) din 24 februarie 2025 (probabil fiind o greșeală tehnică deoarece la 21 februarie 2025 a fost ediția Nr. 7), intitulat “RABDĂ CÂT ESTI SLAB?”, în care autorul dl CCCC pune în discuție comportamentul în școli ai copiilor cu cerințe speciale, dă întrebări retorice referitor la proveniența și utilitatea combaterii fenomenului de “bullying”. Consiliul constată lipsa scopului autorului de a discrimina categoria de copiii-elevi cu cerințe speciale. În lipsa elementului esențial și anume a scopului discriminării unei persoane terțe sau grup de persoane, Consiliul consideră că autorul articolului nu a comis o faptă de instigare la discriminare prevăzută de Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității.
- 4.12 Consiliul a analizat textul pretins a fi luat din articolul plasat în ziarului „Făclia”, ediția Nr. 11 (3790) din 22 martie 2024, autor dl CCCC, intitulat “BULLYINGUL NU ARE NICI UN REMEDIU?”. Consiliul reține spre examinare următoarele afirmații: „Satul, orașul, țara pot oare spune că prea s-au îmbogățit cu copii din cei cu cerințe deosebit de «speciale»?”, „Unora dintre acești copii li se năzare să-i sară în cap vreunui dascăl sau n-ar «umfla» botul unui jignit de seama lor ori ceva mai mic, dacă nu le va aduce altul de haleală ori bani, atunci s-ar zice că au trăit degeaba în acea zi”, „Omul se deprinde cu răul ca viermele în hrean”, „Cei care vor să combată bullyingul... netezesc mai întâi pe cap orice copil rău, dar celui care spală capul măgarului îi e zadarnică osteneala și săpunul”. Consiliul consideră că, prin formularea întrebării retorice privind „îmbogățirea” societății cu asemenea copii, prin atribuirea generalizată a comportamentelor violente și parazitare („umfla botul”, „trăit degeaba”) și prin comparațiile depreciative („viermele în hrean”, „măgarul”), autorul transmite un mesaj de devalorizare și stigmatizare a copiilor cu cerințe educaționale speciale, grup protejat prin criteriul dizabilității. Textul sugerează inutilitatea oricărui efort educațional față de acești copii și induce ideea că prezența lor constituie o povară pentru comunitate, ceea ce, în esență, reprezintă un îndemn implicit la excludere și restrângere a drepturilor lor. În consecință, Consiliul constată că afirmațiile analizate întrunesc elementele instigării la discriminare, depășind limitele libertății de exprimare și impunând sancționarea autorului și a redacției.
- 4.13 Totodată, Consiliul ține să evidențieze că în conformitate cu prevederile art. 385 alin. (1), art. 425 alin. (3) Cod contravențional nr. 218/2008, agentului constatat în revine sarcina de stabilire, în limita probelor administrate, a faptului existenței sau nu a unei contravenții.